

ПЕРЕДМОВА

Слава Україні!

Ми створили цей проєкт (ютуб-канал «Історія для дорослих») у лютому 2021-го як освітньо-розважальний. Із власного досвіду знаємо, що історія у школі та й у вишах — то переважно нудні дати. Однак поза навчальними програмами цей предмет не лише важливий, а й з біса цікавий. Власне, це й було головною ідеєю ютуб-каналу: розказати про наше минуле легко, з гумором, іноді навіть чорним, показати відомих персонажів історії живими людьми і, звісно, згадати про маловідомих загалу. Наш канал популяризував львів'янина, спецагента Сосновського і ще одного уродженця Львова Карла Радека — людину, яка першою розповіла, як Ленін створив росію на гроші німецького Генштабу, і до останніх днів трюлив Сталіна. До речі, Йосип Джугашвілі у нас — то не просто убивця мільйонів, він ще й полюбляв упізнавати в голих натурниках своїх знайомих. А ось Тарас Шевченко постав у нас в образі героя-коханця.

Утім, за веселощами ми не забували про головне: незнання історії не звільняє від відповідальності. Саме історія розказує про те, що росіяни українцям ніякі не брати, а імперська нація, яка століттями намагалася нас поневолити. Коли ж хтось пробував довести, що ми з ними не один народ, починався геноцид.

Двадцять четвертого лютого 2022 року цей меседж став як ніколи актуальним. Щойно минув перший шок

від повномасштабного «братського» вторгнення, як мільйони українців почали масово вивчати український історичний контент. Для багатьох стало відкриттям те, що війна почалася не 24 лютого, а значно раніше. Не буде великим перебільшенням сказати, що з перервами вона триває сотні років.

Зараз у каналу «Історія для дорослих» понад двісті тисяч підписників, і це число щодня збільшується. Тож ми вирішили частину адаптованих сценаріїв наших випусків видати у формі книжки. Утім, це не підручник з історії. Наприкінці книжки немає списку літератури, бо це не наукове видання, а есеїстика. Так само й тести, уміщені наприкінці кожного розділу, жартівливі. Ми не намагалися переписати Грушевського чи переговорити Снайдера. У нашому форматі це просто неможливо, та й не потрібно. Нам важливо інше: подивитись на історію України у двох найважливіших аспектах: яке місце ми весь цей час посідали у світі і чому нам не місце в Росії.

Тож — уперед! Тобто назад, у минуле!

РІВЕНЬ АО

НАЙТРИВАЛІШИЙ ГЕНОЦИД В ІСТОРІЇ. СКІЛЬКИ РАЗІВ РОСІЯ НАМАГАЛАСЯ ЗНИЩИТИ УКРАЇНУ?

Слава Україні!

На сьогодні слово «геноцид» максимально актуальне і максимально заявлене через постійне вживання.

Московити почали ліпити його до всіх повідомлень про Україну починаючи з 2014-го. Так званий «Слідчий комітет» ерефії тоді ж відкрив кримінальну справу проти українських посадовців за «повний геноцид російськомовного населення» Донбасу. Це було таке кремлівське виправдання для гібридного вторгнення. До речі, де там зараз справа? І де «повний геноцид»?

А ще за п'ять років до цього, у 2008-му, кримінальну справу — за геноцид росіян і осетинів — порушили і проти Грузії. Але дійшло не до суду, а до прямої агресії РФ.

Кремль тоді війни не оголосив, а своє вторгнення назвав «операцією з примушення до миру». Зовсім як зараз. Тільки в очах Путіна ми раптом стали нацистами, а своє нове вторгнення він назвав «спецоперацією з денацифікації».

Прикметно, що 15 лютого 2022-го, за півтора тижня до вторгнення, він заявив: *«За нашими оцінками, те, що відбувається на Дамбасі сьогодні, — це і є геноцид»*. На восьмому році війни ботоксний покруч вкотре назвав Донбас «ДАМбасом».

Про геноцид заговорила й українська влада — після перших ударів Росії по цивільних. А після Бучі про нього заговорив увесь світ. Президент США Джо Байден, зокрема, зауважив: *«Так, я назвав це геноцидом, бо стає дедалі більш очевидно, що Путін намагається знищити саму ідею можливості бути українцем чи українкою»*.

На каналі «Історія для дорослих» ми розповідаємо, чому кремлівська нищість і жорстокість стали несподіванкою — хоча Москва завжди, століття за століттям, робить те саме.

Однак утретє путінські закиди про «геноцид» уже нікого не переконали. Навпаки, дослідники Голокосту з усього світу виступили зі спільною заявою: *«Подібна риторика не підтверджується ніякими фактами, вона огидна з позицій моралі та глибоко образлива для мільйонів жертв нацизму»*.

Тому що геноцид — це не просто пропагандистський штамп, який можна тулити куди завгодно задля скороминущих цілей.

Це юридичний термін, сформульований польським євреєм, юристом-міжнародником Рафалом

Лемкіним — випускником, до речі, Львівського університету.

За його визначенням злочину судили й вішали нацистів у Нюрнберзі.

Формула Лемкіна лягла в основу міжнародної Конвенції про запобігання геноциду й покарання за нього.

Там усе чітко: геноцидом вважають дії, вчинені з наміром повністю або частково знищити національну, етнічну, расову чи релігійну групу. Під діями маються на увазі: масові вбивства; серйозні тілесні чи психічні ушкодження; створення умов, які ведуть до знищення групи або її частини; запобігання народжуваності в групі; насильне вивезення дітей.

Самі дії довести нескладно. За перші місяці останнього вторгнення вже задокументовано все вищеперелічене. Окупанти наче йшли по пунктах: вбивали, калічили, створювали неможливі для життя умови бомбардуваннями і руйнуванням інфраструктури, викрали більше ста тисяч дітей, а дорослих відправили — без перебільшення — до Сибіру.

Весь світ шокований таким масштабом і темпом російського людинобвства. Але ж і значна частина українців виявилась до такого не готовою.

І це ми не згадуємо відвертих «ватників» як серед простих людей, так і серед політиків. Деякі захоплювались СРСР, нинішньою ерефією і Путіним — і навіть робили це публічно!

Такі пацієнти вже неоперабельні. Але є ще чимало цілком адекватних українців, які досі вірять, що

«це все Путін», «є багато хороших росіян» і взагалі «раніше ж жили разом і нормально було».

Ні, не було. В історії такі переконання називаються «помилкою вцілілого», коли історична пам'ять формується передусім спогадами тих, кому справді «було нормально» і хто вижив. А як же ті, кого система визнала неправильним і небезпечним? Усі вбиті, стерті в табірну пилюку чи депортовані й асимільовані в Сибіру чи Казахстані.

Як найбільший злочин Москви проти України ми згадуємо сталінський Голодомор. Бо це наймасштабніший і найвідвертіший акт знищення українців. Його визнав геноцидом ще сам Рафал Лемкін, а зараз — уже й більшість країн вільного світу. Що ж, покладати всі злочини на Сталіна зручно для всіх, навіть росіян.

Проте згадаймо всі війни, які вели московити проти українців, і буквральність історичних паралелей із нинішнім геноцидом скаже більше за будь-які інші докази.

Як більшовики змогли здолати опір УПА? Так само, як роблять і зараз, — масовими вбивствами та терором проти цивільного населення. Навіть за вкрай заниженими кадебістськими даними, окупанти вбили й полонили до ста тисяч озброєних повстанців, а ще засудили та депортували чверть мільйона «небезпечних» цивільних. Тільки під час операції «Захід» було депортовано двадцять шість тисяч сімей. Саме так — сімей, бо росіяни завжди воюють із жінками й дітьми.

Так само була придушена хвиля селянських повстань 20—30-х років ХХ століття. Голодомор став лише

31 СОВ СЕКРЕТНО.

РАСЧЕТ

Обеспечения спец-перевозок вагонами.

- I. Общий контингент для перевозки включая детей определен делится в 100,000 человек.
- II. В каждый товарный вагон / в двухосном исполнении/ предусмотрено грузить по 40 человек, - что составляет общую потребность $100,000 : 40 = 2,500$ вагонов.
- III. Каждый эшелон по схеме, преподанной Управлением конвойных войск МВД СССР, должен состоять из 62-х вагонов, при чем, каждый эшелон должен иметь в своем составе 2 вагона перекрытия (один вагон для топлива и один вагон для сельхозинвентаря), а также один вагон для конвоя и один вагон - изолятор.
- IV. Общая населенность каждого эшелона таким образом будет составлять $58 \times 40 = 2320$ человек.
- Всего предусматривается сформировать 45 эшелонов, на что требуется 2,790 вагонов (вместо предусмотренных планом 2,700 вагонов).
- V. Исходя из населенности каждого эшелона 2,320 человек запланированным порожняком, обеспечивается перевозка 104,400 человек.

НАЧ I ОТДЕЛА I УПР ГИ УПР ОКР МГВ
НА ТРАНСПОРТЕ
ПОЛКОВНИК

А. Бенешев
/БЕНЕШЕВ /

30. "сентября 1947 года.

гор. Львов.

логічним завершенням багатоступінчатого терору і депортацій. І для вчинення геноциду московитам не потрібно було вбивати усіх українців до останнього. Рафал Лемкін окреслював мету Кремля так:

«Україна загине, наче було б убито усіх без винятку українців, бо вона втратить ту частину народу, що зберігала і розвивала її культуру, вірування, її об'єднавчі ідеї, які прокладали їй шлях і давали їй душу, тобто зробили її нацією, а не просто населенням».

Свої умовні Бучі — із брутальним і показовим знищенням населення, особливо носіїв національної ідеї і пам'яті, — були в кожній війні Московії проти України. У січні 1918-го великою Бучею став Київ. Червоні окупанти вбивали тут усіх за українську мову, вишиванку чи просто хороші чоботи. Убитих достеменно не рахували, але загинуло не менше п'яти тисяч киян.

Виправдання, що це, мовляв, не росіяни, а богопротивні більшовики, не працює. Бо двісті років до того кривавою Бучею стала інша українська столиця — гетьманський Батурин Івана Мазепи. Тоді загинуло до десяти тисяч людей. Тогочасні французькі газети без особливого здивування описували злочин так: «Усі мешканці Батурина, незважаючи на вік і стать, вирізані, як велять нелюдські звичаї московитів».

Тобто те, що казав Лемкін про Голодомор, характерне для всієї історії українсько-російських відносин.

Це історія безупинних спроб Москви знищити українців як націю й перетворити на свій мобілізаційний і ресурсний актив.

Так було завжди, просто інтенсивність і методи варіювалися залежно від кровожерності того чи іншого кремлівського ватажка. Але загалом і знищення Січі царем Петром, і заборона козацтва Катериною чи української мови Олександром, і навіть брежневська русифікація — то все щаблі повзкого, невпинного геноциду. Бо без деукраїнізації України, про яку

Андрій Боголюбський. Реконструкція за черепом

зараз вже відверто говорять кремлівські пропагандисти, усі путінські історичні галюцинації втрачають найменший сенс.

Ми не один народ. І це стало зрозуміло давно, ще 1169 року, коли володимиро-суздальський князь Андрій Боголюбський ненадовго захопив Київ. Замість того щоб традиційно посісти найвищий на Русі великокняжий престол, він наказав сплюндрувати столицю так, що й пізніше ординське завоювання було для киян не таким вже страшним.

Імперський історик Василь Ключевський назвав цю подію «кривавою смугою, яка позначила розрив давньоруської народності». Василь Карамзін нарікав, що суздальці, плюндруючи Київ, забули, що самі були русинами — чи то пак, «росіянами».

А Соловйов — не той, що Володимир, а Сергій — підкреслював, що саме так виникла нова північна державність із «власними характером і прагненнями». Ага, прагнення у них відтоді не змінились.

А от ми їх — постійно виправдовували. Спершу тим, що цар був самодур (чи самодура — у випадку Катерини), а потім, що у всьому винні більшовики, а не російський народ. Такий собі стокгольмський синдром національного масштабу. Хоча нас попереджали.

Степан Бандера писав у далекому 1950-му: «Якщо завтра на зміну большевизмові прийде інша форма російського імперіялізму, то він так само насамперед звернеться всіма своїми силами проти самостійності України, на її поневолення. Російський народ,

A handwritten signature in cursive script, which reads "Степан Бандера". The signature is written in dark ink on a light background.

Степан Бандера

як і досі, буде нести той імперіялізм, робитиме все, щоб тримати Україну в поневоленні».

Саме так. Доки існує російський імперіялізм у будь-якій формі, його спроби геноциду українців не припиняться, і багатомільйонний та багатонаціональний «російський народ» буде слухняним знаряддям злочину. І з цим треба щось робити.

ЛІНГВОЦИД. ЯК МОСКВА НАМАГАЛАСЯ ЗНИЩИТИ УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Ми продовжуємо розповідь про те, як орда століттями намагалася нас знищити, але у них нічого не вийшло. Попередній текст був про геноцид, а зараз — про лінгвоцид, тобто знищення московитами української мови з метою асиміляції та перетворення нас із ними на «адіннарот».

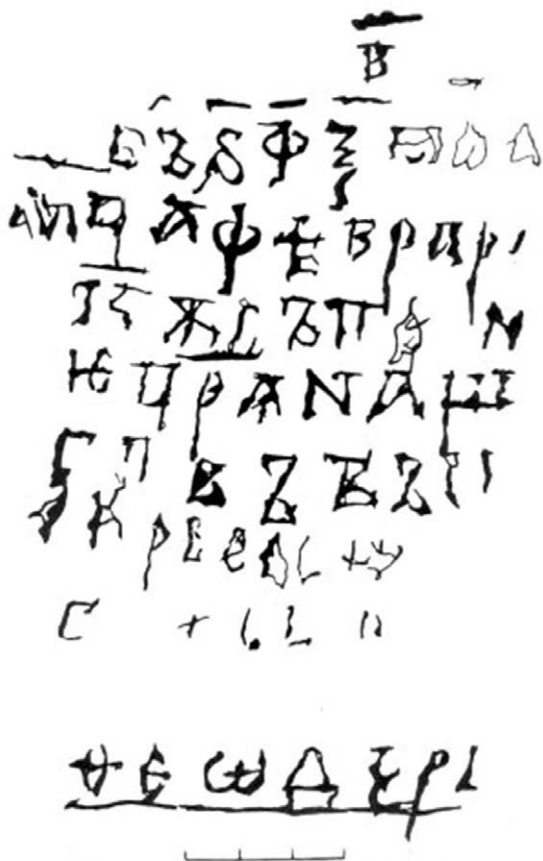
Обґрунтовуючи свою загарбницьку війну, військовий злочинець Пуйло наполягав, що ми «адіннарот» і мова колись теж була одна: *«Не існувало жодних мовних відмінностей»*.

Але потім, за словами Пуйла, прийшли погані ляхи і покалічили російську так, що сталася українська. Якось він забув про австрійський генштаб.

Але навіть після цього українська від російської відрізняється тільки однією фразою, яку Пуйло вивчив і повторює її з будь-якої нагоди: «Ти з глузду з'їхав чи шо?»

Та давно уже з'їхав і безповоротно.

Усе це, звісно, маячня, бо предки українців, білорусів і росіян спільною мовою не розмовляли. Єдиною спільністю була писемна старослов'янська — штучна мова, створена Кирилом, Мефодієм та їхніми учнями на основі південномакедонського діалекту староболгарської для перекладу релігійної літератури. Розмовною ж була давньоукраїнська — і її фрагменти потрапляли

Графіті Софії Київської

на письмо, наприклад, у вигляді графіті на стінах Софійського собору в Києві (це XI століття).

Серед них є і такий цікавий напис. Це не жартівливе порівняння, а щире каяття автора в тому, що він з'їв поросю в недозволений час — у піст:

ПОПАШЕ КОУЗЪМА ПОРОГА

Зізнання Кузьми. Графіті XI ст.

Звісно, на теренах Московщини так говорити тоді не могли, бо, по-перше, не було ще власне Москви. А по-друге, там у той час жило фіно-угорське плем'я меря, яке розмовляло своєю, мерянською мовою. Нинішня російська мова сформувалася між XV та XIX століттями з місцевих слов'янських говорів із додаванням угрофінської й татарської лексики.

У XVII столітті Україна увійшла до складу Московії на правах автономії, але вже через сто років цю автономію було знищено, і російська влада прямо заговорила про потребу асиміляції українців. А вже у XIX столітті було прийнято рішення, що ми «адіннарот», от тільки саме в цей час з'явилися Тарас Шевченко та його послідовники, які писали українською мовою. Росіяни наполегливо радили Шевченку перейти на «общепонятний», а коли він не послухався, то його заслали

у солдати з повною забороною писати взагалі. Це, однак, лише заохотило писати рідною мовою сотні інших українських письменників. І тоді російська влада вдалася до повної заборони.

Перелічувати всі заборони української мови настільки довго, що ми зупинимось на головних.

Найвідоміша з них — це так званий Валуєвський циркуляр 1863 року — таємне розпорядження міністра внутрішніх справ імперії Валуєва заборонити друк українською, бо «її не було, нема і бути не може»:

«Наріччя їхнє, яке вживається простолюдом, є та ж російська мова, тільки зіпсута впливом Польщі».

А почалося усе... з Біблії, точніше з підготовки до друку українського перекладу Євангелія. Тож мотивом до видання циркуляру стали підозри царської влади, що публікації книг українською мовою стимулюватимуть зростання сепаратистських та анти-царських настроїв.

«Добившись перекладу на малоросійське наріччя Священного Писання, прихильники малоросійської партії досягнуть, так би мовити, визнання самостійності малоросійської мови, і тоді звісно на цьому не зупиняться, і, спираючись на самостійність мови, стануть заявляти домагання на автономію Малоросії».

Варто визнати: московити мали рацію. Валуєвської заборони їм виявилось замало, і вже через тринадцять років її посилив цар Олександр II, відомий у російській історії як великий ліберал і «асвабадітель».

У 1876-му цар повторив усю маячню про мову з таємного Валуєвського циркуляру, підписавши на німецькому курорті Бад-Емс, де він лікувався, офіційний указ, що в історії дістав назву Емського. На віллі, де цар вправлявся в лінгвістиці, зараз є табличка від українців:

«У цьому будинку 30 травня 1876 року російський цар Олександр II підписав Емський указ, спрямований на придушення української культури шляхом заборони публікацій і виступів українською мовою. Дошку встановлено на знак життєздатності української культури».

Драконівські заборони скасували аж після революції 1907 року. А ще через десять років Україна проголосила незалежність, і це дуже не сподобалося російським більшовикам, які відправили до нас військо. Очолював його частину українофоб М. Муравйов. Відомо, що Харковом їздив броньовик з написом «Смерть українцям», а в захоплених росіянами містах навіть говорити українською було небезпечно. Так, за мову більшовики мало не розстріляли на вулицях Києва свого ж лідера Миколу Скрипника, якого врятувала лише записка від Леніна.

Саме з Миколою Скрипником — уродженцем Ясинуватої, розташованої поруч із Донецьком, — пов'язаний наступний короткий період українізації. Але ще у 1920-му, у розпал війни Росії проти України, керівник окупаційної адміністрації Х. Раковський наполягав, що української мови в державних установах бути не може: